

ВІДГУК
офіційного опонента кандидата юридичних наук, доцента
Климчука Михайла Павловича на дисертацію Войтович Ірини Степанівни
на тему «Підстави проведення слідчих (розшукових) дій», поданої на
здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Слідчі (розшукові) дії є одним із основних елементів досудового розслідування і судової діяльності та, водночас, основним засобом збирання та перевірки доказів, що забезпечує встановлення обставин учиненого кримінального правопорушення. Проведення слідчих (розшукових) дій часто супроводжується обмеженням прав та законних інтересів, потребуючи від уповноважених учасників кримінального провадження високого професіоналізму та особливої пильності під час застосування тактичних прийомів. У зв'язку з цим велике значення має чітка правова регламентація процедури проведення слідчих (розшукових) дій, встановлення законодавчих обмежень і меж втручання у сферу інтересів учасників процесу, що охороняються законом.

Зміни, внесені останнім часом до кримінального процесуального законодавства, створили додаткові гарантії реалізації у досудовому провадженні положень про верховенство закону, непорушність основних прав та свобод учасників досудового розслідування, неприпустимість незаконного та необґрунтованого втручання у сферу їх приватних інтересів. Водночас реформа кримінального судочинства й досудового розслідування зокрема, призвела до обмеження самостійності слідчих (дізнавачів) під час проведення слідчих (розшукових) дій, до «наскрізного» процесуального та судового контролю за їх діяльністю та, як наслідок, до збільшення навантаження на слідчих (дізнавачів) щодо оформлення процесуальної документації.

Як слушно зазначається авторкою, зазначені обставини роблять питання, пов'язані з чітким законодавчим встановленням підстав проведення слідчих (розшукових) дій, визначенням співвідношення цілей, підстав та умов провадження конкретної слідчої (розшукової) дії, їх формальною виразністю,

обґрунтованістю процесуальних рішень слідчого (дознавача) про їх проведення, гостро актуальними та практично значущими, оскільки це сприятиме вирішенню як проблеми підвищення ефективності слідчих (розшукових) дій та можливостей використання їх результатів як доказів у кримінальному провадженні, так і проблеми забезпечення прав та законних інтересів учасників досудового розслідування.

Визнаючи безумовну значимість робіт провідних науковців та практиків та їх внесок у дослідження зазначеної проблематики, в попередніх роботах не було системно, комплексно розглянуто структуру підстав проведення слідчих (розшукових) дій. У свою чергу, правильне розуміння та регламентація в законі підстав проведення слідчих (розшукових) дій дозволить вирішити низку теоретичних та практичних проблем підвищення ефективності їх проведення та одночасно забезпечити захист конституційних прав та свобод учасників кримінального провадження. Викладене вказує на малодослідженість проблематики обраної теми та обумовлює її актуальність.

Актуальність роботи, її теоретична і практична значущість підкреслюється й тим, що обрана тема дослідження відповідає як загальнодержавним, так і відомчим пріоритетам, а дисертацію виконано відповідно до п.п. 1, 3, 5, 8, 14 Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України № 454 від 11.06.2020) та науково-дослідної роботи Львівського державного університету внутрішніх справ у межах теми «Протидія кримінальним правопорушенням, підслідним Національній поліції: правові, кримінологічні та криміналістичні аспекти» (номер державної реєстрації 0121U113930).

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувачки.
Об'єктивний аналіз обрання та ефективності застосування методів дослідження, визначених Войтович І.С., дає підстави стверджувати про належний науковий рівень рецензованої дисертації. Зокрема, методологічною основою представленого наукового дослідження є діалектичний метод пізнання правової дійсності. У роботі використано: історико-правовий метод, який надав

можливість дослідити розвиток інституту слідчих (розшукових) дій, зокрема підстав їх проведення; системно-структурний метод – під час формування і дослідження системи гарантій прав учасників кримінального провадження при проведенні слідчих (розшукових) дій; порівняльно-правовий метод використано під час з'ясування відповідності українського законодавства до міжнародних норм та стандартів правосуддя, під час проведення слідчих (розшукових) дій; соціологічний метод застосовано під час проведення опитування слідчих і дізнавачів; статистичний метод сприяв узагальненню результатів проведеного опитування та висвітленню статистичних даних. Також за допомогою методів формальної логіки (аналогія, абстрагування, аналіз, синтез, індукція, дедукція) здійснювалось дослідження та формулювання авторських дефініцій окремих юридичних понять, класифікацій, формування висновків та обґрунтувань для внесення змін до КПК України.

Основні висновки і рекомендації дисертантки опубліковано у 6 наукових публікаціях, три з яких – статті у журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, три тези наукових доповідей, опублікованих за результатами участі в науково-практичних семінарах, міжнародних науково-практичних конференціях, круглих столах.

Зазначені публікації відображають обґрунтування отриманих наукових результатів відповідно до поставленої мети і завдань дослідження, а також задовольняють вимогу щодо опублікування не більше однієї статті в одному випуску (номері) наукового видання, що відповідає умовам зарахування публікацій, наведених у списку публікацій здобувачки за темою дисертації.

Для обґрунтування пропозицій і рекомендацій стосовно проведення слідчих (розшукових) дій та процесуальних підстав їх проведення, авторка проаналізувала значну кількість наукових праць (245 джерел).

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачкою досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані здобувачкою, у своїй більшості є обґрунтованими і

переконливими. Для досягнення поставленої мети в роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи, які дали змогу оптимально врахувати специфіку об'єкта, предмета, мети й завдань дослідження.

Наукова новизна дисертації Войтович І.С. визначається тим, що у дослідженні сформульовано й обґрунтовано низку нових положень і висновків, зокрема, вперше:

- аргументована необхідність розмежування процесуальної підстави проведення слідчої (розшукової) дії, якою виступає рішення про її проведення від правової підстави як сукупності норм кримінального процесуального закону, що визначають умови та порядок проведення слідчої (розшукової) дії. У зв'язку із цим, в ч.1 ст. 223 КПК України пропонується закріпити нормативне визначення поняття «слідча розшукова дія»;

- у структурі підстав проведення слідчих (розшукових) дій виділені фактична, правова та процесуальна компоненти. Підґрунтям для такого судження стало виокремлення наступних ознак: а) інформаційний аспект слідчої (розшукової) дії; б) сутність підстави як те, що детермінує проведення слідчих (розшукових) дій; в) процедурно-процесуальні вимоги до оформлення рішення про їх проведення;

удосконалено:

- положення про те, що фактична підстава слідчих (розшукових) дій – це дані фактичного характеру, які вказують на те, що в результаті їх проведення можуть бути отримані докази, які встановлюють обставини, що мають значення у кримінальному провадженні. Наявність подібних фактичних даних дозволяє дати неупереджену оцінку обґрунтованості слідчої (розшукової) дії; як слідчому, дізнавачу, так і слідчому судді або прокурору;

- наукову позицію про необхідність закріплення фактичних підстав проведення слідчих (розшукових) дій в КПК України, оскільки за результатами вивчення судової та слідчої практики застосування кримінального процесуального закону, фактична підстава проведення слідчої (розшукової) дії не

має чіткого визначення, веде до різного її трактування, вона не може бути зумовлена метою слідчої (розшукової) дії;

- твердження про те, що фактична підстава проведення слідчої (розшукової) дії повинна бути юридично невразливою. Нею можуть бути лише докази, що є у провадженні, або фактичні відомості, отримані в сукупності з процесуальних джерел, оскільки така діяльність, в окремих випадках, пов'язана із суттєвим обмеженням конституційних прав учасників кримінального провадження. Виходячи із засади законності (ст. 9 КПК України), в контексті належного суб'єкта здійснення кримінального провадження, зокрема, проведення слідчих (розшукових) дій, як засобів отримання доказів, пропонується розширити перелік суб'єктів, що забезпечують режим законності суддею, слідчим суддею, керівником органу дізнання, дізнавачем;

- науково-теоретичні положення про необхідність розмежування рішення про проведення слідчої (розшукової) дії, як процесуальної підстави та умов її проведення. Власне вказівки про порядок, процедуру слідчої (розшукової) дії у структурі процесуальної форми є умовами проведення слідчої (розшукової) дії;

- правову позицію про помилковість судової практики, коли слідчі судді відмовляють у задоволенні клопотання про проведення обшуку, яке складене дізнавачем та погоджене прокурором, з обґрунтуванням того, що абз. 2 ч. 3 ст. 234 КПК України не визначає такого суб'єкта звернення як дізнавач, хоча в своїй діяльності відповідно до положень КПК України він користується повноваженнями слідчого;

набули подальшого розвитку:

- осмислення про ієрархію та систему процесуальних дій у кримінальному провадженні, що дало можливість визначити місце слідчих (розшукових) дій в структурі процесуальних дій. Таким чином, пропонується зміст ч. 1 ст. 103 КПК України доповнити положенням про те, що процесуальні дії – це слідчі, судові або інші дії, передбачені КПК України;

- авторське визначення поняття правової підстави проведення слідчої (розшукової) дії, під якою слід розуміти сукупність норм кримінального процесуального закону, що визначають порядок, зміст та суб'єктів їх проведення;

- теоретичні положення про те, що рішення про проведення слідчої (розшукової) дії, як процесуальна підстава її проведення, незалежно від форми її вираження є внутрішньо-стадійним актом компетентної посадової особи, який містить волевиявлення про вчинення дії, віднесеної законом до слідчих і спрямованої на встановлення обставин, що входять в предмет доказування у кримінальному провадженні;

- наукові погляди про незмінність фактичних підстав проведення слідчих (розшукових) дій, за якими форма вираження процесуальної підстави має варіативний характер. Варіативність процесуальної підстави полягає у тому, що рішення органу розслідування про проведення слідчої (розшукової) дії залежно від її виду, рідше – залежно від наявності у конкретній слідчій ситуації певних умов, передбачених законом, може прийматися усно, письмово, або реалізуватись як клопотання про проведення слідчої (розшукової) дії чи ухвали;

- позиція щодо класифікації рішень про проведення слідчих (розшукових) дій, відповідно до якої, пропонується класифікаційна ознака, як ступінь свободи розсуду слідчого, дізнавача, за якою розділено їх на суворо та умовно регламентовані законом;

- пропозиції щодо удосконалення нормативного регулювання підстав проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію під час доповідей на наукових конференціях різного рівня, засіданні круглого столу, були опубліковані у фахових виданнях. Публікації сприяли реалізації поставлених у дисертації завдань, а напрацювання Войтович І.С. упроваджено в освітній процес.

Обґрунтованість отриманих здобувачкою результатів забезпечена належною емпіричною базою дисертаційного дослідження, яку становлять

результати вивчення практики Європейського Суду з прав людини, рішень національних судів, опублікованих на офіційних електронних ресурсах; результати анкетування слідчих, дізнавачів органів досудового розслідування Національної поліції. Безперечним позитивом також є те, що положення дисертації базуються на власному досвіді роботи на посаді помічника слідчого Шевченківського РВП ГУНП у Львівській області.

Тому дисертаційне дослідження Войтович І.С. проведено на належному науково-методичному і методологічному рівнях, результати та положення наукової праці, що винесені на захист, відповідають вимогам щодо здобуття ступеня доктора філософії, є обґрунтованими і логічними, мають відповідний ступінь наукової новизни і практичне значення. Це дає підстави стверджувати, що Войтович Ірина Степанівна цілком опанувала методологію наукового дослідження та правильно її використала під час наукового пошуку щодо вирішення проблеми встановлення підстав проведення слідчих (розшукових) дій, її кримінальної процесуальної та криміналістичної складової.

Дисертація аспірантки Войтович І.С. є комплексним дослідженням підстави проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні. Низка результатів та висновків, що отримані в роботі, сформульована вперше, вони логічні та мають належний ступінь наукової новизни, є обґрунтованими. Рекомендації дисертантки достатньо аргументовані та ґрунтуються на висновках дослідження.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності. Войтович Ірина Степанівна у дисертаційній роботі правильно використовувала методи наукового дослідження, ефективно здійснювала аналіз кримінального процесуального законодавства, опрацювала дані емпіричних досліджень. Це дало змогу розробити теоретичні положення і науково обґрунтовані практичні рекомендації щодо ефективного збирання та перевірки доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні. Дисертантка відповідально поставилася до питання узагальнення та використання статистичної інформації, що цілком сприяло

реалізації поставлених наукових завдань і підтверджує опанування Войтович І.С. компетенцій, необхідних для освітньо-наукового ступеня доктора філософії.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено й надалі можуть бути використані: у законодавчій діяльності – для внесення розробки правової регламентації, внесення змін та доповнень до законодавства; в освітньому процесі – під час проведення занять з навчальних дисциплін «Кримінальний процес», «Криміналістика», «Досудове розслідування», підготовки методичної літератури (акт впровадження Львівського державного університету внутрішніх справ від 16.06.2023 №63/1); практичній роботі – під час проведення досудового розслідування та судового розгляду.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертаційна робота Войтович Ірини Степанівни викладена українською мовою на 234 сторінках. Структура роботи відповідає вимогам МОН України та нормативним документам щодо присудження ступеня доктора філософії. Вона структурована і складається з анотації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Окремі результати дослідження представлені у 3-х додатках, що розміщені на 31 сторінці.

В анотації у стислій формі розкрито основні положення дисертаційного дослідження, наведено перелік публікацій, в яких викладені основні результати наукової праці. Анотація викладена українською і англійською мовами.

У вступі визначено об'єкт та предмет дослідження, наведено актуальність обраної теми, зазначено особисті здобутки дисертантки, інформацію про апробацію дисертації на наукових заходах.

У розділі 1 **«Поняття та сутність підстав проведення слідчих (розшукових) дій»** проаналізовано поняття та сутність правової категорії «підстава» проведення слідчої (розшукової) дії, а також поняття фактичних, правових та процесуальних підстав проведення слідчих (розшукових) дій.

Під ознаками слідчих (розшукових) дій розуміється вид процесуальних дій, проведення яких забезпечується окремими заходами примусу чи реалізацією законних прав та інтересів з метою збирання і перевірки відомостей про обставини, що входять в предмет доказування, з подальшим формуванням доказів, що підлягають дослідженню під час прийняття рішень у кримінальному провадженні.

Під час визначення сутності підстав проведення слідчих (розшукових) дій ми виходимо з інформаційного аспекту природи слідчої (розшукової) дії, а також враховуємо положення відповідних статей КПК України та процедурно-процесуальні вимоги до оформлення рішення про проведення слідчої (розшукової) дії, тобто виділено інформаційну, правову і процесуальну складові.

Встановлення того, які відомості утворюють фактичну підставу прийняття рішення про проведення слідчої (розшукової) дії, а також оцінка їх достатності залежать від низки компонентів. Сутність фактичних підстав проведення слідчої (розшукової) дії становлять дані (відомості), що вказують на можливість отримання доказів в результаті проведення слідчої (розшукової) дії.

Наголошено, що факт підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення не може розглядатися як фактична підстава для проведення слідчих (розшукових) дій, тим більше тих, що обмежують конституційні права і свободи осіб.

Висловлюється позиція про те, що необхідно розмежовувати правову і процесуальну підстави проведення слідчих (розшукових) дій. Правові підстави проведення слідчих (розшукових) дій можуть носити імперативний або диспозитивний характер в залежності від слідчої ситуації.

Рішення ж слідчого, дізнавача, прокурора, слідчого судді про проведення слідчої (розшукової) дії необхідно розглядати як процесуальну підставу її проведення. Воно є невід'ємним елементом кримінальної процесуальної форми і, незалежно від того, чи приймається таке рішення усно або письмово – є процесуальною передумовою, процесуальною підставою проведення слідчої (розшукової) дії.

Рішення про проведення слідчої (розшукової) дії може бути визначено як внутрішньо-стадійний акт компетентної особи змістовно-діяльного плану, в якому викладені проміжні висновки про хід розслідування, а також волевиявлення про вчинення дій, віднесених законом до слідчих, спрямованих на встановлення обставин кримінального провадження.

Розділі 2 «Сутність процесуальних підстав проведення слідчих (розшукових) дій» присвячено дослідженню вимог до процесуальних рішень про проведення слідчих (розшукових) дій та механізм формування процесуальних підстав їх проведення у конкретній слідчій ситуації.

Авторкою підтримується позиція, за якою вимоги, що пред'являються до процесуальних рішень, зокрема, про проведення слідчих (розшукових) дій, в спеціальній літературі поділяються на дві групи: вимоги, засновані на засадах національного кримінального процесу та інших нормативних положеннях; вимоги, сформульовані наукою кримінального процесу й підтверджені слідчою та судовою практикою.

Констатується, що КПК України не вимагає оформлення рішення про проведення окремих слідчих (розшукових) дій у вигляді постанови, вважаючи достатнім усного рішення слідчого, дізнавача. Як слушно визначає авторка, виходячи з положень КПК України правило про те, що винесення постанови вимагається лише у випадках, коли слідчою (розшуковою) дією зачіпаються найважливіші конституційні права і свободи громадян, є правильним.

У питаннях встановлення вимог стосовно процесуальних рішень законодавець, насамперед, має на увазі їх сутність і зміст, а не зовнішнє оформлення. І це правильно, так як визначити суворі рамки формального документа різноманіття всіх слідчих ситуацій, що вимагають відображення фактів і відомостей різного характеру є неможливо.

Виходячи з аналізу правової природи рішення про проведення слідчої (розшукової) дії, її фактичну, правову і процесуальну підстави, констатовано, що вона має відповідати засаді законності.

Ухвалення рішення про проведення слідчої (розшукової) дії насамперед є результатом вже сформованої слідчої ситуації, яка створює умови для проведення слідчої (розшукової) дії, або ж «виводить» слідчого, дізнавача на передбачений законом обов'язок проведення слідчої (розшукової) дії.

Приймаючи рішення про проведення слідчої (розшукової) дії (тобто, формуючи процесуальну підставу її проведення), слідчий, дізнавач виходить з: наявності обставин, фактичних даних, що обумовлюють можливість і необхідність її проведення (фактичних підстав); визначення мети, завдань, часу, місця і передбачених законом умов проведення слідчої (розшукової) дії (наявності правової підстави і умов допустимості); прогнозування своєї поведінки в різних слідчих ситуаціях, а також дій учасників, порядку використання тактичних прийомів, методів психологічного впливу, науково-технічних засобів тощо.

З огляду на це, здобувачка доходить висновку, що залежно від ступеня свободи розсуду слідчого під час прийняття рішення про проведення слідчих (розшукових) дій вони можуть бути класифіковані на суворо регламентовані і «умовно» регламентовані.

Наявність суворо формалізованих підстав прийняття рішень про проведення зазначених і деяких інших слідчих (розшукових) дій породжує безумовний обов'язок слідчого провести відповідну слідчу (розшукову) дію.

Зазначається, що прийняття рішення про проведення слідчої (розшукової) дії – це результат сформованої слідчої ситуації, яка уможливорює або вимагає подальших процесуальних дій. Вибір слідчої (розшукової) дії, адекватній ситуації, а також слідчій ситуації, знаходиться не тільки в правовій сфері діяльності слідчого, але також відноситься до тактико-психологічних особливостей кримінального судочинства, сфері інтуїтивного сприйняття слідчим ситуації, що склалася.

Неможливо суворо формалізувати в законі той мінімум відомостей, який повинен бути в наявності для того, щоб визнати рішення про проведення слідчої (розшукової) дії таким, що проведено з дотриманням усіх підстав. Законодавець змушений формулювати зразкові умови слідчої ситуації, під час яких доцільно

проведення тієї чи іншої слідчої (розшукової) дії. Однак їх вибір, за деякими винятками, залишається на розсуд слідчого.

У розділі 3 «Фактичні підстави проведення слідчих (розшукових) дій» розкрито питання дослідження доказів, як фактичної підстави проведення слідчих (розшукових) дій та мети їх проведення у взаємозв'язку з фактичними даними, що вказують на можливість досягнення мети.

З урахуванням предмета дослідження розглянуто такі основні категорії кримінального процесу, як докази, джерела доказів та засоби доказування у контексті проблематики їх визначення як фактичних підстав проведення слідчих (розшукових) дій.

Аналіз кримінальних процесуальних норм про слідчі (розшукові) дії показав, що під час прийняття рішень їх проведення законодавець не зобов'язує правозастосовника у всіх випадках керуватися виключно доказами. Авторка доходить до логічного та обґрунтованого висновку, що виходячи з цього, прийняті слідчим рішення про проведення слідчих (розшукових) дій можна розділити на дві групи: рішення про проведення яких може бути прийняте виключно за наявності доказів; для прийняття рішень про проведення яких закон такої вимоги не встановлює.

Проведено аналіз ознак доказів, на підставі яких приймається рішення про проведення слідчої (розшукової) дії. Особлива увага звертається на правила визнання доказу допустимим, що є системою умов, зміст яких становлять вимоги КПК України, котрі пред'являються до процесу формування доказів.

Нормативне визначення мети слідчої (розшукової) дії надає пізнавальній діяльності слідчого, дізнавача чітку спрямованість, запобігає заміні слідчої (розшукової) дії іншими пізнавальними прийомами.

Наголошено, що нормативна невизначеність мети низки слідчих (розшукових) дій і, особливо можливості їх досягнення породжує безліч труднощів у слідчій практиці після прийняття рішень про їх проведення.

Спираючись на сформульоване нормативне уявлення про підставу проведення слідчої (розшукової) дії, як фактичних даних про можливість

досягнення її мети, з'ясовано, чи можуть бути і яким чином можуть бути встановлені фактичні обставини, які є підставою рішення про проведення тієї чи іншої слідчої (розшукової) дії. Розглянуто мету кожної з слідчих (розшукових) дій та проаналізовану фактичні підстави їх проведення та можливістю її досягнення.

На переконання дисертантки, під час формулювання мети огляду, законодавець мав би говорити про можливість виявлення слідів кримінального правопорушення, а також пошуку та виявлення предметів, які, у свою чергу, можуть мати самостійне значення, як джерела доказової інформації.

Виходячи з єдності пізнавальної сутності огляду та освідування, слід погодитися, що метою освідування може бути виявлення тільки матеріальних слідів на тілі освідуваного.

Констатовано, що ст. 234 КПК України визначає мету проведення обшуку, проте фактичні підстави для його проведення на практиці є ширшими. При цьому, ст. ст. 224-227 КПК України не визначають мети проведення допиту, так само і фактичних та процесуальних підстав його проведення.

Зазначається, що одночасний допит двох і більше вже допитаних осіб, для, як слідча (розшукова) дія структурно КПК України взагалі не виділяється як окрема процесуальна дія, а визначається як вид допиту. На переконання авторки, нечіткість регламентації в частині визначення глибини розбіжностей в показаннях негативно позначається на підставах проведення цієї слідчої (розшукової) дії.

Зроблено висновок, що у більшості випадків норми кримінального процесуального закону безпосередньо не вказують на мету та фактичні підстави проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Судження про мету та фактичні підстави проведення окремих слідчих (розшукових) дій виводиться з інших норм КПК України, або опиратись на слідчу та судову практику. Недосконала правова регламентація мети та фактичних підстав проведення слідчих (розшукових) дій негативно впливає на результати досудового розслідування, що потребує внесення відповідних змін до положень кримінального процесуального закону.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження Войтович І.С. щодо

розуміння підстав проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні рекомендується для використання у діяльності закладів вищої освіти, в науково-дослідницьких розробках наукових установ, дослідниками при написанні статей та монографій, плануванні досліджень з даного напрямку.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувачки.

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Войтович І.С., необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту.

1. На сторінці 6 дисертаційного дослідження дисертант вказує, що «нормативна невизначеність мети низки слідчих (розшукових) дій і, особливо можливості їх досягнення, породжує безліч труднощів у слідчій практиці після прийняття рішень про їх проведення». При цьому зі змісту анотації, в якій відповідно до вимог Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р., відображається узагальнений короткий виклад основного змісту роботи та її основних результатів, не зрозуміло про які саме слідчі (розшукові) дії йдеться. З огляду на це, сумнівним видається таке формулювання окремих проміжних висновків, а їх зміст потребує уточнення під час процедури публічного захисту.

2. Ознайомлення з положеннями наукової новизни (стор. 24-25), а також з науковими працями, в яких опубліковані основні результати дисертації, зокрема з науковими статтями «Правові підстави проведення слідчих (розшукових) дій» та «Процесуальні підстави проведення слідчих (розшукових) дій» (стор. 9), засвідчило, що дисертант у виділяє у структурі підстав проведення слідчих (розшукових) дій фактичну, правову та процесуальну компоненту. Водночас, у доктрині усталеним є поділ підстав проведення процесуальних дій на фактичні та правові (юридичні) (А.Я. Дубинський, В.С. Зеленецький, В.С. Кузьмічов, Д.Б. Сергеева, Ю.М. Черноус та ін.). Зокрема, фактичними підставами проведення процесуальних дій є наявність достатніх відомостей в матеріалах кримінального провадження, що свідчать про можливість досягнення мети відповідної

процесуальної дії. Під правовою підставою в широкому аспекті слід розуміти наявність відповідних законодавчих приписів, що регламентують можливість проведення відповідної процесуальної дії, а у вузькому – відповідний процесуальний документ, складений згідно з встановленими законом вимогами. З огляду на це, додаткового роз'яснення потребує підхід дисертантки до використання термінів «фактичні підстави», «правові підстави» та «процесуальні підстави», співвідношення їх з такими категоріями, як «приводи» та «умови».

3. Контрверсійним вважаємо твердження, висловлене дисертанткою щодо недосконалої правової регламентації фактичних підстав проведення слідчих (розшукових) дій (стор. 7-8, 173), зазначаючи, що окремі положення кримінального процесуального закону потребують внесення відповідних змін та доповнень. На переконання офіційного опонента, відображення у КПК України фактичних підстав є недоцільним, оскільки формалізує його положення. Більше того, це видається неможливим, адже, як слушно наголошується в науковій літературі, «фактичними підставами проведення процесуальних дій є наявність достатніх відомостей в матеріалах кримінального провадження».

4. Дисертантом обґрунтовано та сформульовано низку пропозицій до кримінального процесуального законодавства України, актуальність яких не викликає жодних заперечень. Однак, на думку офіційного опонента, викладення запропонованих змін у додатках до дисертаційного дослідження, як окремого матеріалу, покращило б візуалізацію відповідних пропозицій у порівнянні з чинними положеннями кримінального процесуального законодавства.

Висловлені зауваження носять переважно уточнюючий характер і не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження. Вони переслідують мету запросити авторку до наукової дискусії та врахувати зазначені зауваження у подальшій науковій розробці проблематики дослідження.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота Войтович І.С. є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

1. Дисертаційна робота Войтович Ірини Степанівни на тему «Підстави проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням. У ній отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні проблем захисної діяльності у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх.

2. Дисертація Войтович Ірини Степанівни на тему «Підстави проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю отриманих результатів відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами і доповненнями) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами і доповненнями), а її авторка – Войтович Ірина Степанівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

Доцент кафедри права
ПВНЗ «Європейський університет»
кандидат юридичних наук, доцент

М. П. Климчук

13.09.2023

